

Arbetslivskommissionen för konstindustrin, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för konstindustrin har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examens- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Grundexamen inom konstindustrin	4	376	61	2 622
Kompetensområdet för ädelmetallbranschen			0	
Kompetensområdet för träsnickeri			5	
Kompetensområdet för sameslöjd			0	
Kompetensområdet för ur- och mikromekanik			2	
Kompetensområdet för handledningsverksamhet inom hantverk			10	
Kompetensområdet för instrumentbygge			0	
Kompetensområdet för tapetseringsbranschen	1		9	
Kompetensområdet för restaureringsbranschen	1		0	
Kompetensområdet för inredningsbranschen	2		24	
Kompetensområdet för produkttillverkning			11	
Kompetensområdet för metallsmide			0	
Yrkesexamen för sameslöjdsgesäll	0	0	0	0
Yrkesexamen inom konstindustrin			1	57
Specialyrkesexamen för sameslöjdsmästare	0	0	0	0
Specialyrkesexamen inom konstindustrin			12	63
Kompetensområdet för hantverksarbete			8	
Kompetensområdet för restaurering			4	
Grundexamen i ur- och mikromekanik	48	311	36	281
Kompetensområdet för mikromekanik	38		25	

Kompetensområdet för urbranschen	10		11	
Grundexamen inom hantverk och konstindustri	1 239	9 877	921	5 607
Kompetensområdet för produktplanering och -tillverkning	917		723	
Kompetensområdet för miljöplanering och -byggande	317		196	
Tomma	5		2	
Grundexamen inom tapetsering och inredning	299	2 387	237	1 380
Kompetensområde för inredning	238		200	
Kompetensområdet för tapetsering	61		37	
Yrkesexamen för vapensmedsgesäll	0	0	0	0
Yrkesexamen inom ädelmetallbranschen	11	36	7	22
Kompetensområdet för guldsmedsarbete	11		7	
Kompetensområdet för silversmedsarbete	0		0	
Kompetensområdet för graveringsarbete	0		0	
Yrkesexamen för bokbindare	2	6	0	0
Yrkesexamen för förgyllare	1	0	0	0
Yrkesexamen för hantverkare	47	131	36	132
Yrkesexamen i glaskeramik	1	0	4	33
Kompetensområdet för planglas			1	
Kompetensområdet för emballage- och bruksglas			0	
Kompetensområdet för keramik			0	
Kompetensområdet för fiberglas och glasull			0	
Tomma			3	
Yrkesexamen för glasblåsargesäll	7	14	4	10
Yrkesexamen inom naturvetenskaplig konservering	0	0	0	0
Yrkesexamen för restaureringsgesäll	6	17	7	31
Kompetensområdet för restaurering av fönsterkonstruktioner	4		2	
Kompetensområdet för restaurering av stenkonstruktioner	0			
Kompetensområdet för restaurering av ytbehandlingar	0			
Kompetensområdet för restaurering av träkonstruktioner	2		4	
Tomma			1	
Yrkesexamen för smedsgesäll	17	36	0	0
Kompetensområdet för smed	11			
Kompetensområdet för knivsmed	0			
Tomma	6			
Yrkesexamen inom inredningsbranschen (hantverk och konstindustri)	99	345	70	192
Yrkesexamen för instrumentbyggargesäll	1	3	4	14
Kompetensområdet för byggande av knappinstrument	0		4	
Kompetensområdet för byggande av stråkinstrument	0		0	
Kompetensområdet för annat område inom instrumentbyggande	1		0	
Kompetensområdet för dragspelsbranschen	0		0	
Yrkesexamen för tapetserare	13	27	5	16
Kompetensområdet för tapetsering	1		5	
Kompetensområdet för industriell tapetsering	0		0	
Tomma	12		0	
Specialyrkesexamen för vapensmedsmästare	0	0	0	0
Specialyrkesexamen för ädelmetallbranschen	0	0	0	0
Specialyrkesexamen för bokbindarmästare	3	20	1	0

Specialyrkesexamen för maskinbokbindarmästare	0	0	0	0
Specialyrkesexamen för förgyllare	1	4	0	0
Specialyrkesexamen för hantverkarmästare	11	40	20	588
Kompetensområdet för museiteknik	5		15	
Kompetensområdet för hantverksarbete	4		5	
Tomma	2		0	
Specialyrkesexamen för glasblåsmästare	0	0	0	1
Specialyrkesexamen för restaureringsmästare	4	4	3	8
Specialyrkesexamen för smedsmästare	18	48	1	0
Kompetensområdet för knivsmedsmästare	14		1	
Kompetensområdet för smedsmästare	0			
Tomma	4			
Specialyrkesexamen för instrumentbyggarmästare	0	0	8	32
<i>Övriga kompetensområden*</i>				
Kompetensområdet för bygga av knäppinstrument			8	
Specialyrkesexamen för tapetserarmästare	6	18	4	11
Kompetensområdet för tapetserarmästarens arbetsuppgifter	6		4	
Kompetensområdet för modelltapetserarmästarens arbetsuppgifter	0		0	
Totalt	1 834	13 700	1 444	11 100

* Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Målet för studierna 2019 (avlägger den studerande hela examen eller endast en examensdel/examensdelar)

Nedanstående yrkes- och specialyrkesexamina har trätt i kraft den 1 januari 2019 och därför beslöt kommissionen att presentera dessa uppgifter för 2019. Grundexamen trädde i kraft den 1 augusti 2018.

Grundexamen inom konstindustrin:

- hela examen som mål 2 476
- examensdel/delar som mål 146

Yrkesexamen inom konstindustrin:

- hela examen som mål 51
- examensdel/delar som mål 6

Specialyrkesexamen inom konstindustrin:

- hela examen som mål 63
- examensdel/delar som mål 0

Diskussion

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling

De nya examensgrunderna har nyligen trätt i kraft och det är fortfarande för tidigt att dra exakta slutsatser.

Granskningen av examensdelar och examensprestationer 2018 och 2019 visar att antalet prestationer har minskat betydligt. Orsaken till detta kan vara ändringen av examensgrunderna (examensdelarna är fler än tidigare). Å andra sidan verkar det också som om alla prestationer från de år som granskats inte har registrerats.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Inom små hantverksbranscher är det inte realistiskt att förvänta sig att specialyrkesexamina avläggs inom alla kompetensområden varje år. Branscherna sysselsätter inte många i Finland, men även små branscher är viktiga och det är väsentligt att det finns examina för att branschen ska bevaras.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare	Övrigt
Yrkesexamen för sameslöjdsgesäll	1	0	
Specialyrkesexamen för sameslöjdsmästare	1	0	
Yrkesexamen inom konstindustrin	40	12	i kraft 1.1.2019
Specialyrkesexamen inom konstindustrin	20	5	i kraft 1.1.2019
Grundexamen inom konstindustrin	61	45	

** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen. Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.*

Diskussion

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

I tabellen beskrivs aktiva utbildningsanordnare enligt examen.

Anordnande av examina/examensdelar

Av de utbildningsanordnare som har anordnartillstånd anordnar cirka tre fjärdedelar aktivt grundexamen, men betydligt färre är aktiva anordnare av yrkes- och specialyrkesexamina.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

Grundexamens täckning 2018 och 2019 är omfattande på riksnivå.

Bland de avlagda grundexamina inom hantverk och konstindustri har klart flest examina anordnats av en utbildningsanordnare i Birkaland, där det har avlagts dubbelt så många examina som hos den näst största examensanordnaren.

På svenska har examen som hör till kommissionens område ordnats i Österbotten och i södra Finland.

Till skillnad från statistiken har examensdelar ännu inte registrerats i KOSKI till exempel för yrkesexamen för sameslöjdsgesäll och specialyrkesexamen för sameslöjdsmästare. Det ringa antalet avlagda examina kan bero på att branschen är liten och att kulturen för samiska hantverk har förändrats.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelningen av yrkesprov 2019:

Grundexamen inom konstindustrin 2019:

- arbetsplats 33,83 %.
- läroanstalt 30,97 %
- arbetsplats och läroanstalt 4,61 %
- inga uppgifter 30,59 %

För grundexamen i konstindustri kan andelen "inga uppgifter" bero på utbildningsanordnarnas utmaningar med att tekniskt registrera yrkesprov i systemet.

Yrkesexamen inom konstindustrin 2019:

- arbetsplats 36,84 %.
- läroanstalt 40,35 %
- arbetsplats och läroanstalt 3,51 %
- inga uppgifter 19,3 %

Specialyrkesexamen inom konstindustrin 2019:

- arbetsplats 22,22 %.
- läroanstalt 63,49 %
- inga uppgifter 14,29 %

Bedömningen har enligt examensdel genomförts av:

Grundexamen inom konstindustrin 2019:

- inga uppgifter 773
- två lärare 288
- annan företrädare för utbildningsanordnaren och lärare 20
- lärare 265
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet 15
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och annan företrädare för utbildningsanordnaren 1
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare 1 265
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet, arbetstagare och lärare 4.

Totalt 2 622 examensdelar

Yrkesexamen inom konstindustrin 2019:

- inga uppgifter 11
- två lärare 8
- lärare 1
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet 2
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare 35.

Totalt 57 examensdelar

Specialyrkesexamen inom konstindustrin 2019:

- inga uppgifter 9
- två lärare 1
- lärare 1
- arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare 52

Totalt 63 examensdelar

Medeltalet för yrkesprov enligt studeranderesponsen inom yrkesutbildning (slutenkät)

Medeltalet för grundexamen inom hantverk och konstindustri var 4,4 i studeranderesponsen. Övriga medeltal för examina i en övergångstid antecknas inte här, utan det kan konstateras att medeltalen varierar mellan utbildningsanordnarna och examina (variationen mellan 3,4 och 4,7). Här kan man utifrån siffrorna tolka att det delvis också finns utrymme för utveckling av responsen. De studerandes motivation kan påverka medeltalen. Dessutom påverkas responsen av hur bra de studerande har förstått vad PUK innebär.

I grundexamen inom konstindustrin är medeltalet 4,1, vilket är mycket bra.

Yrkesexamen inom konstindustrin har endast medeltal för en utbildningsanordnare. Detta tal rapporteras därför inte separat. Specialyrkesexamen inom konstindustrin har medeltal enbart från en utbildningsanordnare. Detta tal rapporteras därför inte separat.

** granskningsperioden för studeranderespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Diskussion

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

Siffrorna påverkas av hur utbildningsanordnaren för in uppgifterna i systemet. Siffrorna är därför inexakta. Å andra sidan är uppgifter som saknas den största siffran. Trots detta hade två tredjedelar av yrkesproven bedömts av två bedömare. Man kan därför konstatera att tvåpartsbedömningen genomförts ganska väl i de yrkesinriktade examensdelarna.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Under ett besök konstaterades att verkstäderna inom konstindustrin kan vara små arbetsplatser för en enskild person. Då kan det rent konkret inte rymmas en annan person som arbetar eller genomför yrkesprov. Det kan också vara fråga om bristfällig organisering av arbetarskyddet eller att en persons (företagarens) tid inte räcker till för att göra den arbetsinsats som behövs för att följa genomförandet av yrkesprovet. Därför kan utbildningsanordnaren ha ett bättre eller det enda förnuftiga utrymmet där man kan ordna yrkesprov.

Vid ett annat besök har yrkesprovsmiljöerna funnits på arbetsplatserna, till exempel på museer. Det konstaterades att man inte vid alla små företag kan visa alla helheter som ingår i examensgrunderna.

Under besöket konstaterades också att utbildningsanordnaren har goda förutsättningar att ordna yrkesprov i sina egna lokaler. I dessa kan även arbetarskyddet beaktas. Det är också omöjligt att utföra vissa arbetsskeden på arbetsplatserna.

Rättelser av bedömning

En observation om begäran om rättelse av bedömning är att informationen om bedömningen av kunnande och begäran om rättelse inte alltid är särskilt tydlig, främst mellan den studerande och bedömaren.

Planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande hade gjorts upp vid båda besöken.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Man sätter sig in i den personliga tillämpningen av yrkesproven (färdigheter för yrkesprovet) genast från början genom diskussioner mellan examinanden och läraren och genom att planera tillsammans med arbetsplatsen. Det finns färdiga blanketter för detta.

Som observation kan också nämnas att arbetsplatshandledarna förbinder sig till sina uppgifter på mycket olika sätt. Att arbetsplatshandledarna blir insatta i examen är väsentligt. Under ett besök nämndes att den ansvariga läraren (utbildningschefen) är den person med vilken de studerande har gått igenom förberedelserna inför yrkesprovet. Under besöken rapporterades också att den studerande själv deltar i planeringen av yrkesprov, med andra ord bekantar sig med yrkesprovet och funderar på hur han eller hon påvisar sitt kunnande.

God praxis

Bra yrkesprovsmiljöer där yrkesproven också genomförs. När det gäller utvecklingen av yrkesproven ansågs det viktigt att det finns bedömare på olika håll i Finland.

Utbildningsanordnaren har bra broschyrer för introduktion av både bedömare och studerande.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Utbildningsanordnarnas utmaningar är hur man kan uppmuntra studerande att avlägga yrkesprov, examensdelar och examina så att de upplever att detta är viktigt.

Enligt kommissionens uppfattning borde kundarbetsprov som utförts via andelslag godkännas som yrkesmiljöer i arbetslivet.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Diskussion

Examengrundernas arbetslivsmotsvarighet

I samband med kommissionens besök framkom ett tydligt behov av att förnya examensgrunderna för yrkesexamen för sameslöjdsgesäll och specialyrkesexamen för sameslöjdsmästare. En reform skulle vittna om att branschen är uppskattad och även var bra marknadsföring för examina. Företrädare för utbildningsanordnarna anser också att nya examensgrunder skulle innebära fler prestationer.

Hur fungerar examensgrunderna och eventuella utvecklingsområden

Utifrån kommissionens besök har grunderna för examen (kompetensområdet för museiteknik) inte upplevts vara för krävande, även om de är mycket detaljerade. I diskussionen framkom inga särskilda behov av ändringar i examensgrunderna. Under ett besök konstaterade en bedömare från museibranschen att kraven på yrkesskicklighet i examen förutsätter mycket kunnande av de studerande. I examensutbildningen och särskilt i yrkesproven bör man beakta att de studerande kommer från museer som är mycket olika och av olika storlek och att detta påverkar genomförandet av yrkesproven. De mest populära valbara examensdelarna var: planering och genomförande av logistiska lösningar i museiarbete, genomförande av ett utvecklingsprojekt samt ljussättning i ett museum.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Framkom inte vid besöken.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Av begäran om rättelse av bedömning framkom bland annat ett behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Kommissionen har gjort egna observationer om examensgrunderna. I de läroanstalter som har ett omfattande utbud av yrken inom grundexamen inom konstindustrin är det skäl att beakta en eventuell utvidgning av kompetensområdena (tilläggsalternativ) eller alternativt skapa en möjlighet att söka till yrkesbranschen som tidigare. Arbetslivet har inte tillräcklig kännedom om alla nuvarande kompetensområden.

Kompetensområdet för produkttillverkning är utmanande ur den sökandes synvinkel, eftersom det är svårt att i Studioinfo beskriva vilka yrkesområden kompetensområdet omfattar. Den sökande (blivande studerande) har svårt att under examens namn hitta det kompetensområde som han eller hon önskar sig. Till exempel har en utbildningsanordnare sju yrkesområden under ett kompetensområde. Utifrån responsen från arbetslivet är Kompetensområdet för produkttillverkning en alltför allmän benämning som inte berättar om kompetensen inom branschen.

Kommissionen anser att situationen ur arbetslivets och sökandenas synvinkel skulle förtydligas om man i menyn för kompetensområden lägger till exempelvis kompetensområde för vapensmed (finns bland annat under

examensbeteckningarna för yrkes- och specialyrkesexamen inom konstindustrin), kompetensområde för glasbranschen (finns bland annat under examensbenämningarna för yrkes- och specialyrkesexamen inom konstindustrin) och kompetensområdet modellering. För närvarande berättar examensbenämningarna inte tillräckligt om den studerandes kunskande.

De obligatoriska delarna, som omfattar 45 kompetenspoäng, anses vara för stora helheter.

Att kunskande identifieras och erkänns är mycket viktigt för de studerande som vill avlägga sin examen snabbt.